

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Bohuslava Hnízдила a soudců JUDr. Tomáše Langáška a JUDr. Kateřiny Šimáčkové v právní věci žalobkyně: **M. T.**, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5, týkající se žaloby proti rozhodnutí žalované ze dne 7. října 2011, v řízení o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 13. února 2013, č. j. 42 Ad 181/2011 - 59,

takto:

- I. Kasační stížnost žalované **se zamítá.**
- II. Žalobkyni **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I.
Dosavadní průběh řízení

[1] Žalobkyně, ročník 1946, jež vychovala své čtyři děti, požádala dne 11. května 2011 žalovanou o starobní důchod. V žádosti uplatnila mimo jiné dobu péče o svou matku, která trpěla roztroušenou sklerózou, od roku 1983 až do její smrti v roce 1990. Žalovaná svým rozhodnutím ze dne 6. června 2011 č. j. X žádost žalobkyně o starobní důchod zamítla pro nesplnění podmínek § 28 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, konkrétně pro nezískání potřebné doby pojištění. Námitky žalobkyně žalovaná svým rozhodnutím ze dne 7. října 2011 č. j. X zamítla a potvrdila své původní rozhodnutí. K požadavku zohlednění péče o matku žalovaná v odůvodnění uvedla, že „*vzhledem ke skartační lhůtě dle zákona č. 499/2004 Sb. [o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů] se v archivu České správy sociálního zabezpečení dokumentace [matky žalobkyně] již nenachází. Zároveň Česká správa sociálního zabezpečení*

zabýjala šetření u odboru sociálních věcí Městské části Praha 6, oddělení sociální péče a prevence. Po provedeném šetření bylo zjištěno, že lékařská dokumentace se ani v archivu odboru sociálních věcí již nenachází. Vzhledem ke skutečnosti, že dobu péče o matku [...] v letech 1983 až 1990 nelze prokázat, nelze účastníci řízení tuto dobu pro nárok na starobní důchod hodnotit.“ Podle žalované tak žalobkyně nesplnila podmínky nároku na starobní důchod, resp. podmínku získání potřebných dob pojištění podle § 29 odst. 1 písm. a) zákona o důchodovém pojištění. Starobní důchod jí nemohl být přiznán ani podle § 29 odst. 2 písm. e) zákona o důchodovém pojištění, neboť pro tento případ zase žalobkyně nesplňovala podmínku věku.

[2] Proti rozhodnutí žalované ze dne 7. října 2011 č. j. X (dále jen „napadené rozhodnutí“) podala žalobkyně správní žalobu, jíž Krajský soud v Praze (dále jen „krajský soud“) rozsudkem ze dne 13. února 2013 č. j. 42 Ad 181/2011-59 vyhověl, napadené rozhodnutí žalované i její původní rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení. Na základě provedeného dokazování (výpověď žalobkyně a shodné svědecké výpovědi bratra žalobkyně, dlouholeté známé žalobkyně a dvou zletilých dětí žalobkyně, znalecký posudek znalce z oboru zdravotnictví, odpovědi posudkové lékařství, sdělení žalované, že matka žalobkyně byla k datu 16. října 1988 až do své smrti poživatelkou vdovského důchodu zvýšeného o převážnou bezmocnost ve výši 400 Kč, sdělení Úřadu Městské části Praha 1 o zápisu v knize úmrtí, podle něhož matka žalobkyně měla diagnózu roztroušená skleróza, bronchopneumonie) dospěl krajský soud k závěru, že je „*velice pravděpodobné, že [matka žalobkyně] v důsledku svého dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu daného závažným onemocněním – roztroušenou sklerózou mozkomíšní - potřebovala nejméně od roku 1983 až do své smrti 29. 9. 1990 pomoc druhé osoby při hlavních životních úkonech*“, že tedy ji lze podle tehdejších předpisů považovat za osobu „*převážně bezmocnou*“ a že to byla žalobkyně, která o svou matku osobně pečovala. Proto je podle krajského soudu třeba tuto dobu žalobkyni „*zhodnotit jako dobu zaměstnání ve smyslu ustanovení § 9 odst. 1 písm. k) zákona č. 100/1988 Sb. [o sociálním zabezpečení], ve znění platném do 31. 12. 1995*“ – krajský soud tedy žalovanou zavázal, aby žalobkyni uznala období od července 1983 do 29. září 1990 jako náhradní dobu pojištění.

II.

Kasační stížnost a řízení o ní

[3] Proti rozsudku krajského soudu ze dne 13. února 2013 č. j. 42 Ad 181/2011 - 59 (dále též „napadený rozsudek“) podala žalovaná (dále jen „stěžovatelka“) včasnou kasační stížnost z deklarovaného důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), tj. pro nesprávné právní posouzení věci. V ní uvedla, že „*péči o bezmocnou blízkou osobu v letech 1983 – 1990 je možné prokázat prohlášením pečující osoby ověřeným místním národním výborem, že dotyčná o takovou osobu skutečně pečovala a po jakou dobu a že tato osoba nebyla umístěna v ústavu sociální péče nebo obdobném zdravotnickém zařízení.*“ Stěžovatelka předeslala, že „*nezpochybňuje skutečnost, že matka žalobkyně byla převážně bezmocná*“. Podle stěžovatelky však žalobkyně nijak neprokázala, že v uvedeném období o matku pečovala. V té době nebyla pracovně činná a nic jí nebránilo v tom, aby uplatnila žádost o přiznání příspěvku při péči o osobu blízkou, popřípadě mohla kdykoli požádat o vystavení dokladu o péči. Stěžovatelka nepovažuje svědeckou výpověď (aniž by ovšem uvedla konkrétně kterou) provedenou jako důkaz před

krajským soudem za dostatečnou k prokázání tvrzení žalobkyně, že v inkriminovaném období o svou převážně bezmocnou matku pečovala, a proto jí nelze tuto dobu pro nárok na starobní důchod hodnotit.

[4] Stěžovatelka s kasační stížností spojila též návrh na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, jemuž Nejvyšší správní soud usnesením č. j. 6 Ads 15/2013 - 14 ze dne 10. dubna 2013 vyhověl.

[5] Žalobkyně ve svém vyjádření ke kasační stížnosti navrhla kasační stížnost pro nedůvodnost zamítnout. Upozornila na to, že stěžovatelka nezpochybňuje skutečnost, resp. závěr krajského soudu, že matka žalobkyně byla převážně bezmocnou a odkázanou na pomoc jiné osoby. Uvedla, že její matka s ní v inkriminovaném období sdílela společnou domácnost, a prohlásila, že o ni osobně a nepřetržitě pečovala, což bylo před krajským soudem dokázáno. Tyto skutečnosti nebyly prokázány pouze úmrtním listem, ale též – kromě jiných důkazních prostředků – jejím čestným prohlášením. Žalobkyni není známo, že by bylo třeba tyto skutečnosti prokazovat tzv. dokladem o péči nebo tím, že by v průběhu péče žalobkyně požádala o přiznání příspěvku na péči o osobu blízkou.

III.

Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[6] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval otázkou, zda je kasační stížnost přípustná ve smyslu § 104 odst. 4, ve spojení s § 103 s. ř. s. Stěžovatelka sice formálně za důvod kasační stížnosti označuje nezákonnost spočívající v nesprávném právním posouzení právní otázky krajským soudem, podstatou její námitky je však nesouhlas se skutkovým zjištěním, k němuž krajský soud dospěl, resp. vada dokazování v řízení před krajským soudem. Obsahově tak jde o důvod kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., neboť stěžovatelka v podstatě tvrdí, že napadený rozsudek krajského soudu je nepřezkoumatelný pro nedostatek (skutkových) důvodů rozhodnutí, neboť podle jejího názoru nebylo prokázáno, že žalobkyně osobně pečovala o blízkou osobu, která byla převážně bezmocná ve smyslu § 9 odst. 1 písm. k) zákona č. 100/1988 Sb., resp. že to mělo či mohlo být prokázáno *„prohlášením pečující osoby ověřeným místním národním výborem, že dotyčná o takovou osobu skutečně pečovala a po jakou dobu a že tato osoba nebyla umístěna v ústavu sociální péče nebo obdobném zdravotnickém zařízení“*, s implikací, že právě jen tímto způsobem to lze prokázat.

[7] Nejvyšší správní soud předesílá, že stěžovatelka nezpochybňuje závěr krajského soudu, že matka žalobkyně byla v inkriminovaném období osobou převážně bezmocnou ve smyslu § 9 odst. 1 písm. k) zákona č. 100/1988 Sb., ve spojení s § 36 odst. 2 vyhlášky federálního ministerstva práce a sociálních věcí č. 149/1988 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení, ve znění v rozhodné době. Není sporu také o tom, že matka žalobkyně je ve vztahu k žalobkyni osobou blízkou. Skutkově spornou se tak v řízení před krajským soudem stala pouze otázka, zda to byla právě žalobkyně, kdo o její převážně bezmocnou matku v inkriminovaném období osobně pečoval.

[8] Kasační stížnost není důvodná.

[9] Stěžovatelka tvrdí, že důkaz osobní péče žalobkyně o její převážně bezmocnou matku lze provést pouze určitým důkazním prostředkem (*prohlášením pečující osoby ověřeným místním národním výborem*). Takový důkazní prostředek by jistě mohl tuto skutečnost jednoznačně a bez pochybností prokázat, neznamená to však, že jde o důkazní prostředek povinný a exkluzivní. Stěžovatelka ostatně ani v kasační stížnosti, ani ve svém vyjádření k žalobě, a konečně ani ve výzvě k doplnění podání ze dne 25. července 2011, již adresovala žalobkyni v řízení o námitkách, neuvedla, o jaké procesní ustanovení svůj požadavek opírá. Krom toho stěžovatelka nebyla v tomto svém požadavku důsledná, neboť se sama i jinými způsoby snažila otázku péče žalobkyně o její matku postavit skutkově najisto (dotazy u Úřadu Městské části Praha 6), i když pro skartaci příslušných dokumentů nebyla nakonec úspěšná.

[10] Vyžadovat prokázání určité skutečnosti jen určitým důkazním prostředkem, pro správní orgán závazným, může správní orgán jen na základě výslovné zákonné autorizace (srov. § 50 odst. 4 správního řádu); jinak se uplatní obecné ustanovení obecných předpisů o správním řízení, podle nichž lze k provedení důkazů užít všech důkazních prostředků, které jsou vhodné ke zjištění stavu věci (§ 51 odst. 1 správního řádu).

[11] Pokud jde o řízení před správním orgánem (žalovanou) ve věcech důchodového pojištění, zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, obsahuje v § 85 ustanovení, které předepisuje prokazování některých dob – podle § 85 odst. 2 tohoto zákona se doby osobní péče o blízkou převážně bezmocnou osobu, uvedené v § 6 odst. 4 písm. a) bodu 11, prokazují rozhodnutím okresní správy sociálního zabezpečení, to se však týká pouze dob po 31. prosinci 1995, kdy byla tato pravomoc okresní správě sociálního zabezpečení svěřena (toto ustanovení bylo do § 85 zákona č. 582/1991 Sb. doplněno novelou provedenou zákonem č. 160/1995 Sb., kterým se mění a doplňují některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o důchodovém pojištění, s účinností od 1. ledna 1996). Toto ustanovení tak nelze použít na případ žalobkyně, jež měla o svou matku osobně pečovat v letech 1983 až 1990. I tak ale podle § 85 odst. 5 zákona č. 582/1991 Sb. platí, že k prokázání doby pojištění lze použít i čestné prohlášení nejméně dvou svědků a žadatele o důchod, nelze-li tuto dobu prokázat jinak (srov. též rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 6 Ads 115/2010-51 ze dne 18. listopadu 2010). Všechny ostatní skutečnosti rozhodné pro přiznání dávky důchodového pojištění neuvedené ve zvláštním ustanovení § 85 lze prokazovat standardními důkazními prostředky podle správního řádu. Při absenci zvláštních procesních intertemporálních ustanovení to platí i pro dokazování osobní péče o převážně bezmocnou osobu, jež je náhradní dobou pojištění podle § 9 odst. 1 písm. k) zákona č. 100/1988 Sb., ve spojení s hmotněprávním intertemporálním ustanovením § 13 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb.

[12] Pokud jde o řízení před soudem, lze dodat, jak vyplývá z nálezu Ústavního soudu ze dne 16. prosince 2004 sp. zn. III. ÚS 107/04 (N 192/35 SbNU 509), že v českém právním řádu neplatí tzv. zákonná teorie průvodní, podle které lze určitou skutečnost prokazovat jen určitým druhem důkazů. Právě naopak, za důkaz mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci (viz též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. srpna 2009 č. j. 2 Afs 96/2008 - 74). Podle § 77 odst. 2 s. ř. s. správní soud není vázán skutkovým zjištěním správního orgánu; může zopakovat nebo i doplnit důkazy provedené

správním orgánem, neupraví-li zvláštní zákon rozsah a způsob dokazování jinak. Přitom podle § 125 občanského soudního řádu (dále jen o. s. ř.), ve spojení s § 64 s. ř. s., mohou v řízení před soudem za důkaz sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci. Důkazy pak soud hodnotí podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti; přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci (§ 132 o. s. ř.).

[13] Ocitla-li se tedy žalobkyně v důkazní nouzi v důsledku skartace příslušné dokumentace, jak tvrdila stěžovatelka, krajský soud nepochybil, pokud vyhověl důkazním návrhům žalobkyně a splnění podmínky započtení náhradní doby podle § 9 odst. 1 písm. k) zákona č. 100/1988 Sb. vzal za prokázané na základě výsledku žalobkyně, jí navržených svědků, indicií z dostupných informací poskytnutých stěžovatelkou a žalobkyní a konečně též na základě znaleckého posudku krajským soudem ustanoveného znalce z oboru zdravotnictví, odvětví posudkové lékařství. Nečiní-li ani stěžovatelka na základě provedeného dokazování sporným, že matka žalobkyně byla osobou převážně bezmocnou, pak se jeví v souhrnu s ostatními provedenými důkazy jako pravděpodobné, že o svou matku v příslušném období osobně pečovala právě žalobkyně; stěžovatelka ostatně – krom námitky, že prokazovaná skutečnost měla být prokázána jinak, skutkový závěr krajského soudu nijak konkrétně nevyvrací (např. tvrzením, že o matku žalobkyně pečoval někdo jiný, anebo že byla umístěna v ústavu sociální péče nebo obdobném zdravotnickém zařízení). Pravděpodobnost, nelze-li dosáhnout jistoty, je přitom v tomto typu řízení dostatečným důkazním standardem. Dokazování před krajským soudem tedy vadami netrpělo, důkazy, jež krajský soud k prokazovaným skutečnostem provedl, byly přípustné a skutková zjištění krajského soudu se tak jeví jako přesvědčivá a správná.

[14] Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že rozsudek krajského soudu není nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů, ani pro jinou vadu řízení před krajským soudem, a že dospěl ve svém rozsudku ke správnému právnímu závěru, pročez kasační stížnost proti jeho rozsudku v souladu s § 110 odst. 1 větou druhou s. ř. s. shledal nedůvodnou a zamítl ji.

IV. Náklady řízení

[15] O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle ustanovení § 60 odst. 1, 7 s. ř. s., ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s. Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ze zákona. Žalobkyně měla ve věci úspěch, nebyla však zastoupena advokátem a sama žádné náklady řízení neuplatnila, proto jí ani nebyla jejich náhrada přiznána.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejdou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 24. července 2013

JUDr. Bohuslav Hnízdl
předseda senátu